

ДЕРЕВ'ЯНКО ВІРА ПЕТРІВНА

В минулому році 14 квітня 2017 р. на 82 році життя серед нас не стало відомого ученого, генетика-селекціонера Віри Петрівни Дерев'янки. Ця жінка, пройшовши шлях від робітниці-овочівниці до кандидата біологічних наук, зробила великий внесок у вітчизняну генетику та селекцію.

Віра Петрівна Дерев'янка народилася 12 березня 1937 р. у м. Харків у сім'ї робітників Дворцових Петра Марковича та Поліни Ігнатіївни. Про батьків Віри Петрівни відомо небагато. Мати працювала в колгоспі «Комінтерн» Чугуївського району Харківської області, а батько в 1941 р. під час Другої Світової війни був мобілізований на фронт, де в 1943 році пропав без вісті.

У 1942 р. Поліна Ігнатіївна з дітьми переїхала з Харкова до с. Гапчиновка, Гетмановської сільської Ради, тоді Шевченківського, а зараз Чугуївського району, Харківської області. Там Віра Петрівна проживала до 1960 р. В цьому місці в 1945 р. вона пішла в перший клас Гетмановської середньої школи, яку закінчила в 1955 р.

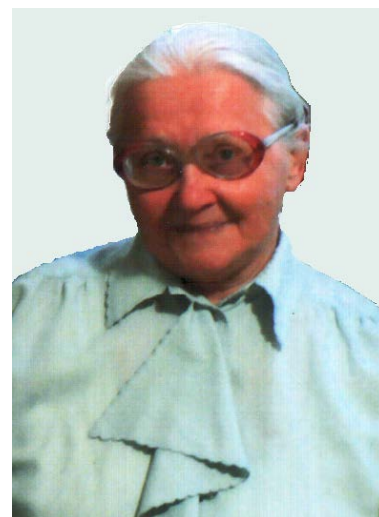
Уповодж 1955 – 1956 рр. Віра Петрівна навчалася в Карачівській сільськогосподарській школі м. Харкова, де отримала спеціальність майстра парниково-тепличного господарства. У 1957 – 1960 рр. вона працювала у колгоспі «Комінтерн» на посаді овочівника.

У 1958 р. Віра Петрівна вступила до Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва на заочне відділення за спеціальністю «Агрономія», який закінчила в 1964 р. У 1960 р. майбутній науковець разом вже зі своєю родиною повернулася до Харкова та пішла працювати робітницею до Українського науково-дослідного інституту рослинництва, генетики та селекції ім. В. Я. Юр'єва до лабораторії запліднення та розвитку сільськогосподарських рослин.

У 1963 р. Віру Петрівну переведено на посаду старшого лаборанта, а у 1969 р. на посаді молодшого наукового співробітника почалася її наукова діяльність та професійне зростання. За цей час Вірою Петрівною проведено великі генетичні дослідження вибіркового запліднення маку, махорки. Нею було розроблено та застосовано нову методику внесення пилку у зав'язь з метою вивчення процесів запліднення, обґрунтовано теоретичні висновки щодо вибіркової запліднення при запиленні сумішшю пилку різних сортів рослин.

У 1973 р. Дерев'янка В. П. захистила кандидатську дисертацію та здобула науковий ступень кандидата біологічних наук за спеціальністю «генетика».

З 1976 р. Віра Петрівна, у відповідності до наукової програми «Вивчити ЦЧС жита з метою створення короткостеблових гетерозисних гібридів», у подальшому «Удосконалювати методи використання генетичних систем розмноження основних сільськогосподарських культур (ЦЧС, ГЧС, несумісність, апоміксис) в селекції на гетерозис», розпочинає дослідження самофертильності жита з метою створення самозапиленних ліній та вивчення їх генетичних особливостей, а також генетичного аналізу продуктивності жита. Її здобутки стали основою для гетерозисної селекції жита озимого в Україні. Результатами досліджень стало створення батьківських ліній, ЧС-ЗС систем, а на їх основі – перших в Україні та країнах колишнього СРСР гібридів жита озимого. Створені гібриди занесено до Реєстру сортів рослин України (Первісток, Юр'ївець, Слобожанець, Харлей). Вона має 10 авторських свідоцтв на сорти, гібриди та батьківські компоненти. Віра Петрівна є співавтором унікальних колекцій ліній-закріплювачів стерильності та відновників фертильності, які зареєстровані в Національному центрі генетичних ресурсів рослин України. Колекції поповнили генетичний банк рослин України і є складовою

національного надбання. Віра Петрівна є автором більше 120 наукових публікацій в Україні та за кордоном, серед яких монографії, підручники та статті за темою селекції.

Список основних наукових праць і розробок Дерев'янка В.П.

1. Егоров Д. К. Дерев'янка В. П. Селекция озимой ржи в левобережной лесостепи Украины. Вестник Российской академии с.-х. наук. 2001. №1. С. 20–23.
2. Егоров Д. К. Дерев'янка В. П. Особливості гетерозисної селекції озимого жита. Селекція і насінництво. 2004. Вип. 88. С. 40–45.
3. Дерев'янка В. П. Егоров Д. К. Актуальные вопросы гетерозисной селекции озимой ржи. Монография. Харьков: Магда LTD, 2008. 150 с.
4. Егоров Д. К., Дерев'янка В. П., Циганко В. А., Олійник О. О. Особливості селекції нових сортів і гібридів озимого жита. Збірник СГІ. Одеса, 2010. С. 104–109.
5. Кириченко В. В., Петренко В. П., Егоров Д. К., Дерев'янка В. П. та ін. Основи селекції польових культур на стійкість до шкідливих організмів: навчальний посібник під ред. В. В. Кириченка та В. П. Петренкової Харків: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва, 2012. 220 с.
6. А.с. на сорт рослин № 0326. Україна. Жито озиме. Первісток F₁ / В. П. Дерев'янка, В. І. Худоєрко, Г. К. Адамчук, А. П. Здрилько, П. П. Літун, Д. К. Егоров (Україна). Заявка № 00003003. У реєстрі сортів України з 2002 року.
7. А.с. на сорт рослин № 10689. Україна. Жито озиме. Пам'ять Худоєрка / Д. К. Егоров, В. І. Худоєрко, В. П. Дерев'янка, В. С. Крайнюк, В. А. Циганко, О. О. Парасовченко, (Україна). Заявка № 07003002. У реєстрі сортів України з 2010 року.
8. А.с. на сорт рослин № 140570. Україна. Жито озиме. Харлей F₁ / Д. К. Егоров, В. П. Дерев'янка, В. А. Циганко, Н. О. Крайнюк, Р. Д. Бацаєва, В. П. Дриль (Україна). Заявка № 10003002. У реєстрі сортів України з 2014 року.
9. А.с. на сорт рослин № 140265. Україна. Жито озиме батьківський компонент. 961358 Б / Д. К. Егоров, В. П. Дерев'янка, В. А. Циганко, Н. О. Крайнюк, Р. Д. Бацаєва, В. П. Дриль (Україна). Заявка № 10003005. У реєстрі сортів України з 2015 року.
10. А.с. на сорт рослин № 150090. Україна. Жито озиме батьківський компонент. 932073 В / Д. К. Егоров, В. П. Дерев'янка, В. А. Циганко, Н. О. Крайнюк, Р. Д. Бацаєва, В. П. Дриль (Україна). Заявка № 10003004. У реєстрі сортів України з 2015 року.

Д. К. Егоров
завідувач лабораторії селекції
та генетики жита озимого